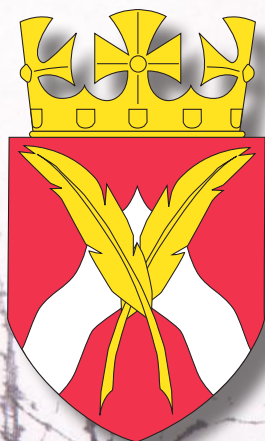

nummer 124

DE SNEUPER

losse nummers € 3,95

Officieel orgaan van de
Historische Vereniging Noordoost-Friesland

VLUCHTELINGEN 1940 - 1945

jaargang 29 nr.4 DECEMBER 2016

STERKE JERKE

HEERKE T JERKS WITTEVEEN

door **MATTIE BRUINING-HOEKSMA**

m.bruining@chello.nl

ÚT IT GEAFAN STERKE HEARKE

We hebben in Friesland Grutte Pier, maar in Achtkarspelen hebben 'we' Sterke Jerke / Hearke. Heerke wordt in het Fries geschreven als Hearke, maar uitgesproken als Jerke. **Heerke Tjerks Witteveen**: over zijn kracht zijn heel wat verhalen bekend. Deze verhalen zijn o.a. opgetekend door **Dam Jaarsma** in het boek dat vernoemd werd naar deze sterke boerenarbeider: 'Ut it geafan Sterke Hearke', een uitgave van de Fryske Akademy uit 1987. Deze verhalen waren eerder verschenen in 'De Strikel' in 1962 en 1963. Bij mijn voorbeelden over de daden van Heerke heb ik geput uit de verhalen van Dam Jaarsma.

Heerke werd geboren op 6 december 1801 als zoon van **Tjerk Egberts Witteveen** en **Imke Heerkes**. Heerke zijn pake **Egbert Tjerks** kwam van 't Witveen bij Oostermeer. In het informatieboek Tietjerksteradeel komen we hem tegen in 1772. Hij is dan *huisman* (= kleine boer) te Oostermeer op 't Witveen, oud 48 jaar (in 't 49-ste jaar): 'doet aangifte van diefstal van een korf bijen, staande bij het huis van Roel Sybes aan de Muntje Gruppels weg' (nu nog de Muntsegrope bij Harkema) op 24 of 25 juli. Op 31 juli of 1 augustus is er nog een korf gestolen, de eerste is teruggevonden bij Rottevalle, onder het behoor van Harkema Opeinde. Aangever heeft deze korf in aanwezigheid van **Andrys Foppes** en **Roel Feitses**, beiden wonende te Harkema Opeinde, als zijn eigendom herkend.

DE NAAM WITTEVEEN

Egbert Tjerks nam in 1811 voor zichzelf en zijn kinderen en kindskinderen de naam Witteveen aan. Hij was toen al 87 jaar en stierf een jaar later.

In de akte van naamsaanne wordt gesproken van Heerke als oudste zoon van Tjerk, de naam doet echter vermoeden dat er nog een oudere zoon **Egbert** moet zijn geweest en na onderzoek op de site allefriezen.nl blijkt dit inderdaad: er was nog een Egbert, geboren in 1798, overleden op 5 november 1808 op de leeftijd van 10 jaar. (De vader van de vader werd immers in de regel als eerste vernoemd).

De naam van de oudste dochter van Tjerk wordt op de site allefriezen.nl vermeld als **Pietertje**, volgens mij is de eerste letter echter een **R**. En ik maak er dan ook **Rikstje** van, genoemd naar de moeder van Tjerk. Dit doet mij opnieuw vermoeden dat er nog een **Tjitske** moet zijn geweest, naar de moeder van Imke, deze heb ik echter niet kunnen vinden.

Het gezin van Tjerk en Imke zag er dus zo uit:

Vader: **Tjerk Witteveen**, zoon van Egbert Tjerks en Rikstje Wybes, geboren in 1759 te 't Witveen onder Oostermeer. Overleden op 10 februari 1845. Hij was boer, imker en executeur (dit wordt omschreven als iemand die vonnissen moet uitvoeren).

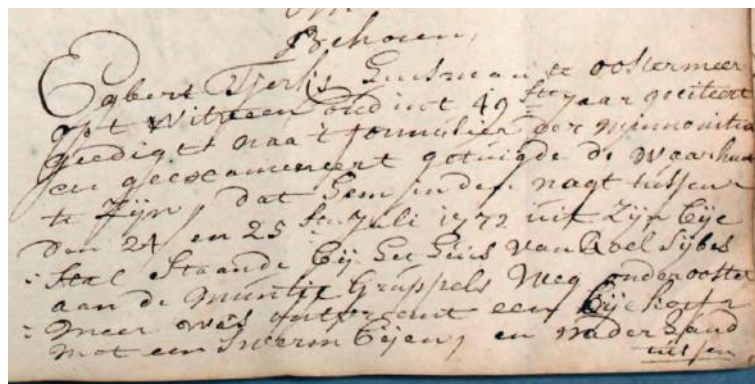
Moeder: **Imke Heerkes**, aangeduid met de achternamen: Kloostermen, Sykema en Sikkema, geboren in 1775 te Drogeham als dochter van Heerke Rykeles en Tjitske Pieters Sipkema. Zij is overleden op 2 januari 1841 te Drogeham.

Tjerk en Imke trouwen op 28 december 1794 te Drogeham in de Nederlands Hervormde kerk. Hij is dan 35 jaar, zij is 19.

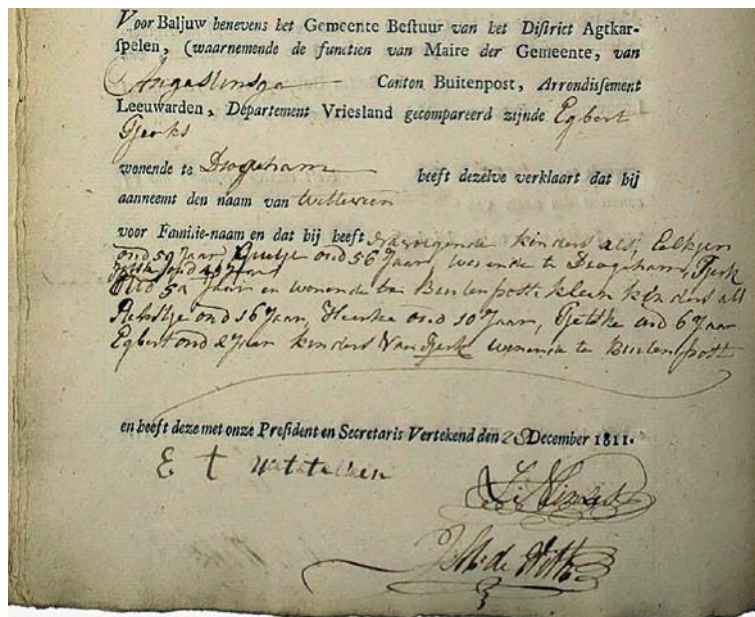
Ze wonen in daarna Buitenpost en in Drogeham.

Kinderen:

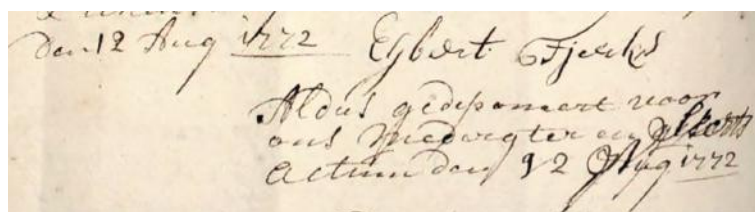
Rikstje	1796 - 1822
Egbert	1798 - 1808
Heerke	1801 - 1890
Tjitske	1806 - 1847
Egbert	1809 - 1864
Grietje	1813 - 1871
Riekele	1818 - 1884

GEDEELTE UIT DE AANGIFTE - 1772

AKTE VAN NAAMSAANNAME - 1811

GEDEELTE UIT DE AANGIFTE - 1772

BRON: ALLEFRIEZEN.NL

GENEALOGIE & FAMILIEGESCHIEDENIS

BRON: BOEK 'UT IT GEA VAN STERKE JERKE'

HUISJE VAN HEERKE AAN DE LYTSE WEI - 1962 / LATER IS HET AFGEBROKEN

taire dienst en kwam daardoor in Den Helder. Ook daar werd er jaren later nog gesproken over die sterke man uit Friesland.

Heerke trouwt op 27 maart 1831 met **Geertje Jans Oldenburger**, dochter van Jan Baukes Oldenburger en Martzen (Martje) Oebeles Rinsma. Geertje was geboren op 7 november 1808 te Harkema Opeinde. Nu lag Harkema Opeinde vroeger meer tegen Drogeham aan dan nu en is het mogelijk dat haar woonhuis stond in wat nu onder Drogeham zou vallen. Datzelfde geldt ook voor het huisje waar ze woonden: het valt nu onder Drogeham, maar in de geboorteaktes van Heerke zijn kinderen wordt zowel Drogeham als Harkema Opeinde genoemd. Volgens Dam Jaarsma heeft Heerke nooit ergens anders gewoond.

Heerke en Geertje hun eerste kind **Imke** wordt geboren als Geertje 19 jaar is. In de akte staat dat ze in Surhuisterveen woont. Ze zijn dan nog niet getrouwd en in de akte staat daarom ook: *'aangever erkent de vader te zijn'*. Het kind wordt geboren in huis nummer 78 te Drogeham. Is dat het huis van Heerke z'n ouders?

Nog een leuke vondst: een van de getuigen van de aangifte van de geboorte is **Folkert Sjoerds Bruining**, de oer-oer-pake van mijn man! Die woonde toen in Surhuisterveen en was mogelijk een buurman of bekende van Geertje.

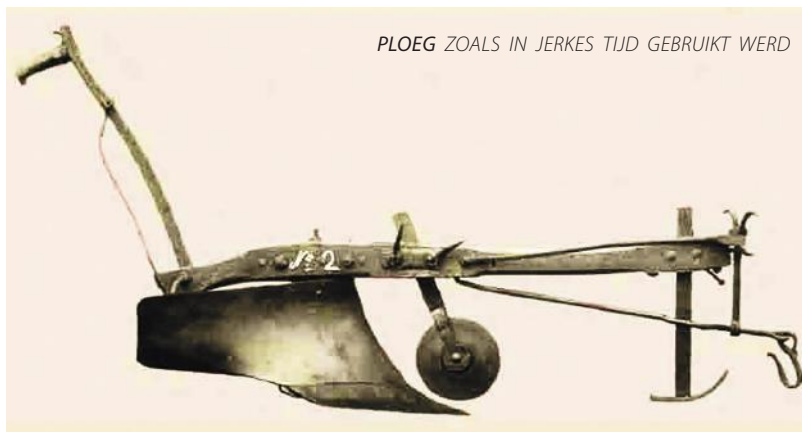
Ook hun tweede kind wordt voor 't huwelijk geboren, opnieuw een dochter: **Martzen**. Heerke en Geertje krijgen in totaal 13 kinderen. Hij moet van vier kinderen het overlijden meemaken: **Tjerk** overlijdt op de leeftijd van 29, twee keer een **Jan**, 5 jaar en 5 dagen oud en ook dochter **Hinke** wordt maar 33 jaar. Hinke en de tweede Jan zijn een tweeling. Alleen van dochter **Grietje** kan ik de overlijdensdatum niet vinden, de anderen worden allemaal minimaal 65 jaar. Van de dochter **Rikstje** (1838-1904) is bekend dat zij ook erg sterk was, zo ook van de kleinzoon **Egbert** (een zoon van **Riekele**).

DÊR WENNET ER EN DIT IS ER!

Heerke had bij zijn huisje aan de Lytse Wei wat vee en verbouwde er groenten. Ook was hij als los arbeider vaak aan het werk voor de twee vrijgezelle broers **Bindert Jacobs** en **Douwe Jacobs Kloosterman**, die een boerderij hadden op Buweklooster. Hij deed dit nog tot op hoge leeftijd. Heerke was in zijn werk een kalme, steeds in hetzelfde tempo werkende, man.

De verhalen over hem gaan vooral over zijn staaltjes van kracht. Het bekendste verhaal dat er over hem gaat is van een man die van 'over 't kanaal' kwam (uit Buitenpost of Stroobos), die met eigen ogen wel eens wilde zien of die Jerke echt zo sterk was en met hem de worsteling wilde aangaan.

Hij kwam naar Drogeham en vroeg een man die aan het ploegen was waar Heerke woonde. Die arbeider tilde met zijn rechterarm de ploeg op en wees daarmee naar zijn huis en zei: *'Sjoch dêr wennet er...'* en met zijn linker vuist sloeg hij zich op de borst en zei: *'...en dit is er!'* De onbekende man wist genoeg en zag af van een confrontatie. Ook is bekend van Heerke dat hij het bij zware vrachten jammer voor de paarden vond, ze dan uitspande en zelf de kar trok.

PLOEG ZOALS IN JERKES TIJD GEBRUIKT WERD

BRON: WEBSITE VAN J.P. DE GROOT

tijd van burgers en stoommachines

DÛKNEKKICH EN MOOI-DÛBELD

Van Heerke zijn geen foto's, we moeten het doen met de beschrijving van een ooggetuige die hem in 1890 zag: 'een beetje gedrongen, met brede schouders'. Hij omschrijft het in mooi Frysk: *'in bytsje dûknekkich en mooi-dûbeld'*. Ook toen, in zijn laatste levensjaar, was Heerke nog oersterk en sleepte hij regelmatig met boomstammen.

Heerke komt later met z'n gezin wonen aan de Lytse Wei en blijft daar tot zijn dood wonen. Hij had de kracht van zijn vader; die stond ook bekend als iemand die je kon vragen om iets zwaars voor je te tillen. Er zijn verhalen bekend van jonge mannen die hun krachten wilden meten met Heerke, maar die na het zien van wat hij kon optillen snel afdropen. Heerke was goedaardig en wilde niemand echt zeer doen, maar als hij een aanvaller van zich afschudde gebeurde dit wel hardhandig. Heerke moest in mili-

TOT BLOEDENS TOE...

In 1842 werd Heerke door grietman Daniël De Bloq van Haersma de With aangesteld als veldwachter, ook wel 'stille politie' genoemd. Hij verdiende hier zo'n 50 gulden per jaar mee. Hij deed dit tot 1872, hij was dus al over de 70 en kreeg toen eervol ontslag en pensioen. Ook hierin was hij bekend om z'n goede inborst: hij wilde liever geen boetes en processen verbaal uitdelen, dat kon hij niet over z'n hart verkrijgen. Maar als hij moest optreden tegen vechtende jongens, werden ze wel met grof geweld en soms tot bloedens toe uit elkaar gehaald of aan de kant gesmeten.

MIJN GENEALOGISCHE LIJN

Mijn voorouder **Pieter Nannes** had land naast dat van Heerkes vader Tjerk. Zo komen alle lijntjes mooi bij elkaar. De verwantschap tussen Heerke en mij: we stammen beiden af van **Tjerk Jans**, geboren rond 1700 als zoon van Jan Jelles en Loltje Gauckes. Hij is overleden te Drogeham op 28 november 1749. Hij is getrouwd te Oostermeer op 7 februari 1723 voor de kerk met **Grietje Egberts**, geboren onder De Tike te Suameer in het jaar 1703, overleden te Drogeham op 5 augustus 1769. Zij was een dochter van Egbert Hidsers en Bieuwkjen Sybrens.

Tjerk Jans en Grietje Egberts

twee van hun kinderen:

Egbert Tjerks Witteveen

* 06-12-1723 Oostermeer
 † 08-11-1812 Drogeham
 x 1751 met Rikstje Wybes
 * 1727
 † 17-09-1806 Witveen

Tjerk Egberts Witteveen

* 1757 't Witveen
 † 10-02-1845 Drogeham
 x 28-12-1794 met Imke Heerkes Kloosterman
 * 1775 Drogeham
 † 02-01-1841 Drogeham

Heerke Tjerks Witteveen / 'Sterke Jerke'

* 06-12-1801 Drogeham
 † 25-07-1890 Drogeham
 x 27-03-1831 met Geertje Jans Oldenburger
 * 07-11-1808 Harkema Opeinde
 † 11-01-1899 Drogeham

Loltje Tjerks

* rond 1745
 † 12-02-1773 Drogeham (na geboorte dochter)
 x 12-07-1772 met Johannes Jans Kasje
 * 29-11-1744 Twijzel
 † voor 1812

Loltje Johannes Kasje

* 06-02-1773 Drogeham
 † 23-02-1840 Drogeham
 x 21-05-1797 met Fokke Pieters Hoeksma
 * 03-04-1763 Drogeham
 † 05-04-1838 Drogeham

Pieter Fokkes Hoeksma

* 19-02-1804 Drogeham
 † 02-04-1866 Eestrum
 x 30-06-1827 met Maaïke Sakes Rijpma
 * 20-03-1807 Drogeham
 † 16-09-1851 Eestrum

Fokke Pieters Hoeksma

* 22-08-1831 Drogeham
 † 23-06-1904 Kooten
 x 13-05-1871 met Geeske Gerlofs Kootstra
 * 06-12-1851 Kooten
 † 23-12-1924 Kooten

Jelle Fokkes Hoeksma

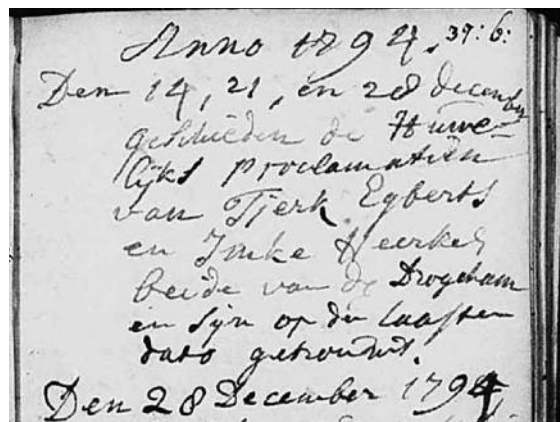
* 08-07-1882 Kooten
 † 18-01-1970 Augustinusga
 x 02-05-1912 met Baukje Louwes de Graaf
 * 22-03-1887 Buitenpost
 † 17-11-1966 Drachten

Louw Jelles Hoeksma

* 29-07-1917 Kooten
 † 25-07-1986 Surhuisterveen
 x 28-10-1948 met Aafke Ates Postma
 * 19-02-1923 Doezum
 † 11-04-2014 Surhuisterveen

Martje / Mattie Hoeksma

* 20-08-1958 Surhuisterveen

HUWELIJKSPROCLAMATIE VAN TJERK EN IMKE - 1794

BRON: ALLEFRIEZEN.NL

AFSTAMMELINGEN STERKE JERKE?

De stichting Oud Achtkarspelen besteedt op haar historische dag op 7 april 2017 aandacht aan **Sterke Jerke** en is op zoek naar afstammelingen. U mag **Mattie Bruining-Hoeksma** hierover mailen.

UW GENEALOGISCHE LIJN

Hebt u ook een mooi verhaal uit uw familiegeschiedenis met een genealogische lijn naar een beroemd, berucht of bekend persoon? Publiceer uw genealogische lijn in De Sneuper en deel uw onderzoeksgegevens met andere leden van onze vereniging!